

การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานอนามัยโรงเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร

นางพรณี พันมา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2540

ISBN 974-638-973-4

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**A STUDY OF STATE AND PROBLEMS OF SCHOOL HEALTH ADMINISTRATION IN
SECONDARY SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF DEPARTMENT OF
GENERAL EDUCATION, BANGKOK METROPOLIS**

Mrs. Pornraanee Phanma

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Educational Administration

Department of Educational Administration

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1997

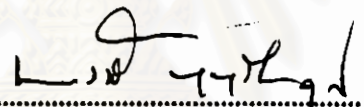
ISBN 974-638-973-4

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานอนามัยโรงเรียนในโรงเรียน
มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร
โดย นางพรณี พันมา
ภาควิชา บริหารการศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์

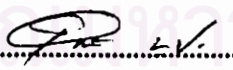
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ศุภวัฒน์ ชูติวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. อุทัย บุญประเสริฐ)

พรณี พันมา : การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานอนามัยโรงเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร (A STUDY OF STATE AND PROBLEMS OF
SCHOOL HEALTH ADMINISTRATION IN SECONDARY SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION
OF THE DEPARTMENT OF GENERAL EDUCATION, BANGKOK METROPOLIS) อ.ที่ปรึกษา :
ผศ.ดร.วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์ , 197 หน้า. ISBN 974-638-973-4

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานอนามัยโรงเรียนของผู้บริหาร
โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ประชากรที่ตอบแบบสอบถามเป็นผู้บริหาร
โรงเรียน หรือผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนที่ได้รับมอบหมายในการบริหารงานอนามัยโรงเรียนจำนวน 118 คน
กรอบแนวคิดในการวิจัยคือภารกิจของผู้บริหารซึ่งได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การบริหารงานบุคคล
การอำนวยความสะดวกและการควบคุม ซึ่งบริหารงานอนามัยโรงเรียนในเรื่องของงานการจัดสุขภาพสิ่งแวดล้อมภายใน
โรงเรียน งานบริการสุขภาพในโรงเรียน และงานการให้สุขศึกษาในโรงเรียน

ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารมีภารกิจในการบริหารงานอนามัยโรงเรียนครบทุกด้าน การกำหนด
นโยบายขององค์การเน้นเรื่องงานบริการสุขภาพ ครูอนามัยโรงเรียนเป็นผู้วางแผนงานที่มีลักษณะเป็นแผน
ตลอดปี และเป็นแผนปฏิบัติการที่ชัดเจน การจัดทำแผนมีการศึกษาสภาพปัญหาเดิมก่อนและมีการติดตาม
ประเมินผลเมื่อสิ้นสุดโครงการ การประสานงานภายในองค์การใช้วิธีการจัดให้สายการบังคับบัญชาที่ชัดเจน
บุคลากรได้รับการพัฒนาโดยส่งไปอบรม สัมมนาและได้รับการชมเชยในกรณีที่ทำความดีความชอบ ผู้อำนวยการ
โรงเรียนมีการจัดตั้งคณะกรรมการสุขภาพในโรงเรียน และเป็นผู้ตัดสินใจแก้ปัญหาในขั้นสุดท้ายในกรณีที่มีปัญหา
เกิดขึ้น การควบคุมการปฏิบัติงานใช้การศึกษาจากรายงาน ส่วนภารกิจเกี่ยวกับการกำหนดวัตถุประสงค์
ของแผนงาน การจัดโครงการรองรับแผน งานที่มอบหมาย และภาวะผู้นำของผู้บริหาร พบว่ารายละเอียดของ
แต่ละงานมีความสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน กล่าวคืองานการจัดสุขภาพสิ่งแวดล้อมคือเรื่องน้ำดื่ม
น้ำใช้ งานบริการสุขภาพคือเรื่องการตรวจสุขภาพ ส่วนงานการให้สุขศึกษาคือเรื่องการให้ความรู้และเผยแพร่
งานด้านสุขภาพอนามัย ส่วนภารกิจที่มีความแตกต่างกันเฉพาะด้านคือ การกำหนดอำนาจหน้าที่ การติดต่อ
ประสานงานภายนอกหน่วยงาน การมอบหมายงาน และชนิดของรายงานที่ใช้ในการควบคุม

ปัญหาการบริหารงานการจัดสุขภาพสิ่งแวดล้อมและงานการให้สุขศึกษา คือการพัฒนาบุคลากรให้
เหมาะสมกับงานยังทำได้ไม่เต็มที่ งานบริการสุขภาพ คือการสรรหาบุคคลให้เหมาะสมกับงานยังไม่ได้เท่า
ที่ควร

ภาควิชาบริหารการศึกษาศึกษา.....
สาขาวิชาบริหารการศึกษาศึกษา.....
ปีการศึกษา2540.....

ลายมือชื่อนิติกร พรณี พันมา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาพร้อม

3971127427 : MAJOR EDUCATIONAL ADMINISTRATION

KEY WORD: EDUCATION, SECONDARY / SCHOOL HEALTH SERVICES-ADMINISTRATION / SCHOOL HEALTH ADMINISTRATION

PORNRALEE PHANMA : A STUDY OF STATE AND PROBLEMS OF SCHOOL HEALTH ADMINISTRATION IN SECONDARY SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF DEPARTMENT OF GENERAL EDUCATION, BANGKOK METROPOLIS . THESIS ADVISOR : ASST. PROF. WERAWAT UTAIRAT, Ph.D 197pp. ISBN 974-638-973-4.

An attempt was made in this study to investigate the state and problems of school health administration in secondary schools under the jurisdiction of Department of General Education in Bangkok Metropolis Area. A total of 118 questionnaires were distributed to population studied consisted of administrators or assistant administrators being in charge of school health administration. Conceptual frame pertaining to the study were mission of administrators in terms of planning organizing staffing directing and controlling of health environment, health service and health education in schools.

Study finding indicated that the administrators conducted all task of school health administration. School health policies were emphasized on health services. School health teachers assigned annual plan definitely for performance. Planning was schemed by studying original state and problems of school health administration. School health projects were followed up and evaluated when they completed. Internal coordination was framed distinctly in accordance with the chain of command. Personnel development proceeded by participation in training or seminars and obtaining praise for virtue performance. School directors appointed school health committee and made decision solving problems at final stage. Work performance was controlled by studying of school health reports. Placement for objectives, projects assignments and leadership of administrators in plans of school health were carried out in accord with the standard criteria of secondary schools as that school health environment placed on drinking water and water for use, school health services emphasized health examinations, and school health education stressed on providing knowledge and publicizing works about health and hygiene. Some differences showed in this study were : placement of authority and responsibility ; external coordination ; job assignment ; and types of report used in superintendence.

Based upon the findings, problems in school health environment and school health education administration were unextreme performance of personnel development ; as for school health services, the problem was personnel recruitment appropriately to the right works.

ภาควิชา..... บริหารการศึกษา.....

สาขาวิชา..... บริหารการศึกษา.....

ปีการศึกษา..... 2540.....

ลายมือชื่อนิติ..... *พนม* *พนม*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... *Utairat*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ลงได้ เนื่องจากได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่กรุณาให้คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไข ปรับปรุงข้อบกพร่องต่างๆประกอบการทำวิจัยด้วยดีมาโดยตลอด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้กรุณาตรวจแก้ไขแบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งได้แก่ รองศาสตราจารย์ นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ รองศาสตราจารย์ ดร.อมรชัย ดันติเมธ อาจารย์ประจำภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เทพวาทณี ทอมสนธิ อาจารย์ประจำภาควิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และอาจารย์ สุนันท์ เจียรกุล ศึกษานิเทศฝ่ายสนับสนุนการสอน กรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.อุทัย บุญประเสริฐ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้เมตตาให้คำแนะนำและชี้แนะแนวทางมาตลอดทำให้วิทยานิพนธ์นี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบพระคุณคณาจารย์จากภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาทางการบริหารจนสามารถนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ผสมผสานกับความรู้ที่ผู้วิจัยได้รับจากคณาจารย์ประจำวิทยาลัยพยาบาลพระบรมราชชนนีสถาบันราชภัฏนครราชสีมา มหาวิทยาลัยมหิดล จนกระทั่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการ และผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษากรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นประชากรในการศึกษาวิจัยที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเป็นอย่างดี

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด รวมทั้งขอขอบพระคุณคุณพิพัฒน์ พันมา ลูกๆ ญาติพี่น้อง รุ่นพี่ เพื่อนๆซึ่งมีอาจกล่าวนามได้หมดในที่นี้ที่ให้การช่วยเหลือ สนับสนุน และให้กำลังใจเป็นอย่างดีตลอดเวลา

ท้ายสุด ขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัยที่กรุณาให้ทุนอุดหนุนตลอดการวิจัย ทำให้การวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดี

สถาบันวิทยบริการ

พรณี พันมา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญแผนภาพ	ฎ
บทที่	
1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	7
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	7
1.4 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	8
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย	9
1.6 วิธีดำเนินการวิจัย	9
1.7 ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิจัย.....	10
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับการบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษา	11
กรมสามัญศึกษา.....	
2.1.1 การมัธยมศึกษา	11
2.1.2 กรมสามัญศึกษา	16
2.1.3 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร	19
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานอนามัยโรงเรียน	25
2.2.1 ความหมายของคำที่เกี่ยวข้อง	25
2.2.2 องค์ประกอบของโครงการสุขภาพในโรงเรียน	27
2.2.3 แนวคิดเกี่ยวกับหน้าที่ผู้บริหาร	38
2.2.4. การบริหารงานอนามัยโรงเรียนตามแนวคิดทฤษฎี	
และ เกณฑ์มาตรฐาน	40
2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	81
3 วิธีดำเนินการวิจัย	89
3.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	89
3.2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย	89
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	89

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3.4	91
3.5	91
4	92
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบ สอบถาม	92
4.1	94
4.2	100
4.3	101
4.4	102
4.5	104
4.6	105
4.7	106
4.8	108
4.9	110
4.10	111
4.11	112
4.12	113
4.13	115
4.14	117

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4.15 สภาพการอำนวยความสะดวกในการบริหารงานอนามัยโรงเรียนด้านการให้ สุขศึกษา	119
4.16 สภาพการควบคุมในการบริหารงานอนามัยโรงเรียนด้านการให้ สุขศึกษา	119
4.17 สภาพภารกิจของผู้บริหารในการบริหารงานอนามัยโรงเรียนแต่ละด้าน.....	120
4.18 ปัญหาการบริหารงานอนามัยโรงเรียน	126
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	131
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	131
วิธีดำเนินการวิจัย	131
สรุปผลการวิจัย	132
อภิปรายผล	139
ข้อเสนอแนะ	150
รายการอ้างอิง	156
ภาคผนวก	163
ภาคผนวก ก	164
ภาคผนวก ข	166
ภาคผนวก ค	170
ภาคผนวก ง	173
ภาคผนวก จ	178
ประวัติผู้วิจัย	197

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	เปรียบเทียบแนวคิดหลักของนักวิชาการเกี่ยวกับหน้าที่ของผู้บริหาร	39
2	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานภาพ	92
3	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายของ องค์การที่มีความครอบคลุมเกี่ยวกับสุขภาพ	94
4	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับผู้วางแผนงานอนามัย โรงเรียน	95
5	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการเตรียมการก่อนวาง แผนงานอนามัยโรงเรียน	96
6	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับวิธีการมีส่วนส่งเสริมการ นำแผนงานอนามัยโรงเรียนไปใช้	96
7	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับวิธีการจัดให้มีระบบการ ติดต่อประสานงานภายในองค์การของงานอนามัยโรงเรียน	97
8	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดให้มีคณะ กรรมการด้านสุขภาพในโรงเรียน	98
9	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินการในกรณี บุคลากรงานอนามัยโรงเรียนทำความดี ความชอบเป็นกรณีพิเศษ	99
10	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับผู้ตัดสินใจแก้ปัญหาในชั้น สุดท้ายในกรณีที่มีปัญหาด้านอนามัยโรงเรียนเกิดขึ้น	99
11	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการวางแผนงาน อนามัยโรงเรียนด้านการสุขภาพสิ่งแวดล้อม	100
12	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับวิธีการกำหนดอำนาจ หน้าที่ในการบริหารงานอนามัยโรงเรียนด้านสุขภาพสิ่งแวดล้อม	101
13	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับผู้ที่ได้รับการมอบหมาย งานอนามัยโรงเรียน ด้านสุขภาพ สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน	103
14	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับวิธีแสดงถึงความมีภาวะผู้ นำในการบริหารงานอนามัยโรงเรียนด้านการจัดสุขภาพสิ่งแวดล้อม ภายในโรงเรียน	105

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
15	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับวิธีการควบคุมการปฏิบัติ งานอนามัยโรงเรียนด้านการจัดสุขภาพสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน	106
16	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการวางแผนงาน อนามัยโรงเรียนด้านการบริการสุขภาพ	107
17	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดองค์การใน การบริหารงานอนามัยโรงเรียนด้านการบริการสุขภาพ	109
18	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงาน บุคคลในงานอนามัยโรงเรียนด้านการบริการสุขภาพ	110
19	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการอำนวยการใน การบริหารงานอนามัยโรงเรียนด้านการบริการสุขภาพ	112
20	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการควบคุมในการ การบริหารงานอนามัยโรงเรียนด้านการบริการสุขภาพ	113
21	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการวางแผนงาน อนามัยโรงเรียนด้านการให้สุศึกษา	114
22	จำนวนและ ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดองค์การใน การบริหารงานอนามัยโรงเรียนการให้สุศึกษา	115
23	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงาน บุคคลในงานอนามัยโรงเรียนด้านการให้สุศึกษา	117
24	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการ อำนวยการในการบริหารงานอนามัยโรงเรียนด้านการให้สุศึกษา	119
25	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการควบคุมในการ บริหารงานอนามัยโรงเรียนด้านการให้สุศึกษา	120
26	เปรียบเทียบภารกิจของผู้บริหารในการบริหารงานอนามัยโรงเรียนแต่ละด้าน	121
27	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดโครงการบริการ สุขภาพนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษาในปีการ ศึกษา 2538-2540	126

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
28	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาในการบริหารงาน อนามัยในโรงเรียนด้านการสุขภาพสิ่งแวดล้อม	127
29	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาในการบริหารงาน อนามัยในโรงเรียนด้านการบริการสุขภาพ	128
30	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาในการบริหารงาน อนามัยในโรงเรียนด้านการให้สุศึกษา	129

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
1	โครงสร้างสายงานการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา.....	18
2	องค์ประกอบของการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียน	28
3	โครงสร้างสายงานการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษาจาก การวิจัย.....	138

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย